

Marija Polák
Otrokove želje

(Prizor s petjem)

(Deklici Jelka in Pavla prideta na oder.)

Pavla: Pomlad je tu! Tako lepo je na svetu! Jelka, veš kaj, zapojva tisto lepo pesmico o rožici.

Jelka: No, pa jo zapojva. (Pojeta:)

Eno rožco ljubim,
v mojem srcu spi;
koder grem, me spremlja,
meni se smeji.
Dom nje pri otrocih
in v nebesih je:
srca zadovoljnost
rožci je ime.

Jelka: Da, da, zadovoljnost, če bi le bili mi kdaj zadovoljni. Toda navadno nismo, jaz že ne. Zdi se mi, da imajo živalce vse lepše kakor mi. Le pogledjte žabico! Pred zimo se zarije globoko v blato, otrpne in se ne meni ne za mraz, ne za sneg in ne za led. Ko jo pa oživi pomladansko sonce, prileze iz blata, se opere in zopet je vsa živahna in vesela. Ob sončnem dnevu zleze v mlaki na velik list in se prešerno oglasi: »Rega, rega, rega — kvak, kvak, kvak!« — Ali bi ne bilo lepo, če bi bila jaz žabica! — Vso zimo bi lepo spala, gorko bi mi bilo in ne bi mi bilo treba hoditi v mrazu in snegu tako zgodaj v šolo. — Da, lepo bi bilo! (Poje:)

Zabi-žabi-žabi-žabica
rada bi jaz bila,
žabi-žabi-žabi-žabica
rada bi b'la!
Da bi po mlaki vedno skakljala...
žabi-žabi-žabi-žabica
rada bi b'la!

Pavla: Ne, ne, žabici ni tako prijetno kakor ti misliš. Le poslušaj! Zadnjič sem videla dva poredna dečka. Prišla sta skrivaj in na tihem k mlaki. Imela sta polne žepe kamenja s seboj. Na velikem listu v mlaki se je sončila mlada žabica. Kar se oglasi: »Rega, rega, rega — kvak, kvak, kvak!« — »Ali jo vidiš?« se oglasi prvi deček.

»Vidim.« reče drugi. — »Dobro pomeri!« — »Bom!«

Pljusk!...

Zadel jo je. Žabica je planila v zrak, a že je ležala na hrbtu: pokazala je beli trebušček in ni se ganila več. Mrtva je bila.

In požrešne čaplje in ostudne belouške! Koliko žabic požro te!

To pa še ni najhujše! Še huje je, ko pridejo tisti fantje, ki žabe prodajajo. Ti šele mučijo žabice! Živim odrežejo krake, jih spravijo, a drugi, še živi del žabice vržejo nazaj v vodo.

Jelka: Br... Če je tako, potem žabica že ne bi bila rada. Veš kaj, raje bi bila ribica. Ta je urna kot strela. Sicer tudi ribice preganjajo hudobni dečki. A kdo jo zadene? Smuk! In že je ni nikjer več. In kar lepo je videti ribico v vodi! Kot uren in lahek čolniček se ziblje tja in sem, se dviga in potaplja... In koliko sveta vidi

ribica! Iz potokov plava v reko, iz reke v jezero in najbrže celo v morje. O morje, morje! Kako rada bi te videla! Da, ribica, ribica bi bila rada! (Zapoje:)

Ribi-ribi-ribi-ribica
rada bi jaz bila,
ribi-ribi-ribi-ribica
rada bi b'la!
Da bi po vodi vedno plavala...
ribi-ribi-ribi-ribica
rada bi b'la!

Pavla: Ribica? Tudi ribici ni tako lepo kakor se ti zdi. Zdaj jo preganja požrešna ščuka, zdaj pride ribič z okusno vabo na trnku. Ah, in če je ribica lačna! In če okusna vaba tako miče! Morda jo pa le utrga brez nevarnosti za življenje. Vsaj košček!... Ham!...

Kar jo v žrelu nekaj zaboli. Hoče potegniti, pa že visi obešena na vrvi. Meče se sem, meče se tja, a že leži na suhem. Ribič priskoči, jo sname raz trnek... Hu! — Kako to boli! A najhujše šele pride! Ko jo sname, ji vtakne kazalec v žrelo, nastavi palec na tilnik... Rsk! Zlomi ji ga in ribica je mrtva. No, ali še želiš biti ribica?

Jelka: Ne, ne, tudi ribica bi ne hotela biti! Ampak ptičica bi bila rada. Saj ptičice ima vsak človek rad, če ni hudoben in pokvarjen. In v gozdu je tako lepo! Drevje zašumi, veje se zazibljejo: nobena gugalnica ni tako prožna kot je v vetru zibajoča se veja. In kako pisana je družba v gozdu! Pa koliko je hrane v gozdu! In kako zadehti gozd, ko zacveto cvetlice in zazore jagode! Kako lepo je v gozdu ob sončnih dneh peti, se loviti, skrivati in skrbeti za svoje mladičke!

Pa koliko sveta vidijo ptičice. Jeseni odlete v daljne južne kraje, kjer rastejo citrone in pomaranče. O pomaranče, kako bi jih jaz kljuvala, če bi bila ptičica!

In ta krasna velika mesta in širne planjave, čez katere lete ptičice kakor bi se peljale v letalu! O to bi jaz vedela povedati, ko bi se vrnila v domači kraj! Svojim mladičkom bi venomer žvrgolela o lepoti božjega stvarstva ter bi tudi nje naučila peti hvalo božjemu Stvarniku.

Ej, ptičica bi bila pa zares rada! (Poje:)

Tiči-tiči-tiči-tičica
rada bi jaz bila,
tiči-tiči-tiči-tičica
rada bi b'la!
Da bi po zraku vedno letala...
tiči-tiči-tiči-tičica
rada bi b'la!

Pavla: Misliš res, da živi ptičica brez skrbi. Velikokrat, ko najbolj brezskrbno prepeva, se začuje nenadno: »Frr...« In že jo drži skobec z ostrimi kremplji. »Čiv, čiv, čiv!...« In že je vse tiho. Uboge ptičice ni več. To je čez dan. Kaj pa ponoči? Še ponoči ni ptičica brez skrbi. Če se ni dobro skrila, priprhuta sova in jo odnese. Pa tudi hudobni dečki in požrešni lovci ne dajo ptičicam miru. Dečki jih kamenjajo, love jih na limanice, zapirajo v gajbice in večkrat jih potem mučijo. — Lovci jih pa streljajo in uboge ptičice padajo mrtve na tla. Mnogo ptičic polove tudi v zanke. Tako ujete požro največkrat lisice — ham! — in ptičke ni več!

Jelka: O jej, o jej! Sedaj pa že vidim, da živalce niso tako srečne, kakor sem mislila. Napačne želje sem imela. Bog je že vse prav uravnal. Deklico me je ustvaril in deklica hočem ostati, čeprav sem sirota brez staršev. Ne maram biti ne žabica, ne ribica in tudi ne ptičica. Pridno se bom učila, lepo bom ubogala svoje rednike, ki tako skrbijo zame in radi me bodo imeli v šoli in doma.

A ko bom velika, hočem biti pošteno slovensko dekle, da bom ponos domu, domovini in narodu. Ali ne bo tako prav in lepo?

Pavla: Da, ljuba Jelka, tako je prav! In k temu cilju naj te vodi molitev, delo in pesem.

Jelka: Prav si povedala, Pavla! Srečni in zdravi sva, zato veselo zapojva:

Sem deklica mlada, vesela,
sem pravo slovensko dekle,
kot slavček veselo bi pela,
da b' daleč razlegalo se:
Tralala, tralala...

Zakaj bi nek' sladko ne pela,
zakaj bi vesela ne b'la!
Saj vsak dan krog mojega čela
mi sap'ca gorenjska pihlja!
Tralala, tralala...

(Zastor.)

Milan Skrbinšek

Dijaško diletantsko društvo

Zelo rad hranim predmete, ki so priče mojih spominov. Zato imam med drugimi takimi stvarmi na steni svoje sobe lepo število vencev s trakovi ali samih trakov, ki sem jih prejel ob priliki raznih pomembnih ali zame slavnostnih predstav.

Najljubši in najpomembnejši mi je širok slovenski trak, ki nosi na enem koncu označbo D. D. D., na drugi strani pa datum 9. III. 1909. Velik venec s tem trakom so mi poslali na oder moji nekdanji tovariši iz društva, ki sem mu položil temelje že kot prvošolec in je obstojalo osem let ter se je imenovalo »Dijaško diletantsko društvo«. Ta trak mi ni le drag spomin na onih osem let srednješolskega diletantskega delovanja, ki smo ga vršili vsi — jaz kot »umetnostni vodja«, moji tovariši in tovarišice pa kot navdušeni in zvesti sodelavci — z velikim idealizmom; ta trak je zame, ki sem dovršil s preteklo sezono že eno in trideset let svojega poklicnega igralskega in trideset let svojega režiserskega udejstvovanja, tudi zato pomemben, ker sem ga prejel ob priliki svojega debuta ali poizkusnega gostovanja za angažma (službo) na poklicnem odru, ko sem kot gojenec dunajske igralske šole »Otto« še pred dovržitvijo šole nastopil na odru ljubljanskega gledališča kot Martin Spak v Govekarjevi dramatizaciji Jurčičevega romana »Deseti brat«.

O tem, zakaj sem si izbral prav to vlogo za debut (prvi nastop), o takratnih svojih poklicnih soigralcih, o uspehu tistega mojega nastopa ter o marsikaterem zanimivem okoli tega gostovanja, bom pa širše spregovoril, ko se bo začel tretji del mojih življenjskih, z gledališkim življenjem prepletenih spominov, ki jih že pišem in ki bodo obsegali tri glavne dele z naslovi »Otroška doba«, »Dijaška leta« in »V poklicu«.